

Vali Corduneanu

Trei gazetari și un aviator - urmașii unei familii de moșieri Acum 75 de ani, sediul Federației Generale a Presei din Provincie se afla în orașul nostru

Fotografiile de epocă - de familie, de dinainte și din timpul Primului Război Mondial, în care apar colonelul Gheorghe Bănciulescu (1865-1918) și fiul său, vestitul aviator cu același nume - sau care immortalizează prezența în Banat a mari personalități din perioada interbelică (suveranul Carol II, fiul său Mihai, principesa Elisabeta, Nicolae Iorga, Iuliu Maniu, Nicolae Titulescu, Ion Mihalache, iar de pe plan local dr. Liviu Gabor, dr. Coriolan Băran, generalul Corneliu Dragalina etc.), ori de la congrese ale ziariștilor, documente care ilustrează descendența din familia boierească Tăutu din Moldova, tăieturi din presa dintre cele două războaie mondiale, dintre care un dosar de presă al „comandorului cu baston” Bănciulescu, buletine editate de Federația Generală a Presei din Provincie, legitimații de jurnalist sau de membru al Partidului Social-Democrat, condus de Constantin Titel Petrescu, poezii, partituri de romanțe pe versurile lui I.Gh. Bănciulescu. Aceasta este doar o parte din moștenirea păstrată miraculos și lăsată singurului său urmaș de către fostul gazetar timișorean Ion Gh. Bănciulescu, cel care în acest an, în data de 22 octombrie ar fi marcat probabil, dată fiind vitalitatea sa, centenarul, dacă viața nu i-ar fi fost curmată de un accident banal în 2005. Este credem un bun prilej pentru a-i evoca pe cei trei ziariști care au purtat acest nume - Ion (Jenică, 25 octombrie 1892- 25 mai 1951), fiul său, Victor (1928-1990), vestitul cronicar și scriitor de sport, și fratele vitreg, Ion Gheorghe (1907-2005), toți trei legați de orașul nostru.

Vom porni de la cele menționate de dr. Nicolae Ilieșiu în lucrarea sa de referință „Timișoara - monografie istorică” (1943), care la capitolul „Presa din Timișoara” scrie despre „Cronica Ilustrată” (1921), săptămânal literar, editor și redactor responsabil Ion Bănciulescu; „Mojicul Banatului” (1922), lunar umoristic, editor și redactor Ion Bănciulescu; „Lumea” (1934-1941), săptămânal economic și social, editor și responsabil Ruian Trifu; „Timișoara” (1935), săptămânal politic, editor și redactor responsabil Ion Bănciulescu; „Granița” (1937), înregistrată, dar n-a apărut; „România de Vest” (8 septembrie 1938-mai 1939), cotidian editat de I. Bănciulescu - apare ca supliment la cotidianul „România” din București, sub conducerea scriitorului Cezar Petrescu (în colecția Bănciulescu se află un fluturaș publicitar din care aflăm că jurnalul apărea zilnic la ora 16, avea prețul de 1 leu, iar redacția se afla pe str. E. Ungureanu nr. 9). Sunt de menționat două inadvertențe, apariția „Graniței”, revistă de documentare literară, economică și socială - dovadă fiind exemplarul păstrat, și editarea hebdomadului „Timișoara” de către I.Gh. Bănciulescu. În completare, să notăm editorialul din „Lumea” (redacția în Piața Coronini nr. 51, azi Romanilor) din zilele de după cutremurul din noiembrie 1940, ocazionat de despărțirea de Ion Bănciulescu care se muta la București și care mărturisea prin intermediul unei epistole: „În clipa când după 21 de ani - a doua tinerețe petrecută în mijlocul vostru - părăsesc frumoasa metropolă a Banatului nu cu puțină emoție și duioșie (...) Tânăr, cu mustața abia mijândă, am întâlnit, în 1919, între zidurile castelului Huniazilor, îmbrăcat ostaș, voluntar reîntors de pe câmpurile de luptă, sublocotenentul moldovean Bănciulescu găsisse în sergentul bănățean Ruian un colaborator de arme, un camarad, un suflet.” Este momentul oportun să spunem că ofițerul de infanterie ieșean Gheorghe Bănciulescu, proprietar a trei moșii, a avut trei copii: doi dintr-o primă căsătorie - Ion și Gheorghe (Georgică), combatant în Primul Război Mondial și viitorul aviator - și pe Ion Gheorghe. Ar fi de remarcat faptul că, dintre

cei trei absolvenți de liceu militar, niciunul nu a rămas să administreze averea familiei, după moartea tatălui în urma unei răni de pe front; doi aleg să practice ziaristica, în ciuda opoziției mamei, și stabilin-du-se, și din motive amoroase, în Timișoara, primul în 1919, iar celălalt, Ion Gheorghe, absolvent de Științe Economice și Litere (la București), în 1929; aici se vor căsători și vor fi gazetari până în 1940; I.Gh. Bănciulescu va fi corespondent al ziarelor „Adevărul”, „Curentul”, „Dimineața”, „Sportul”. Pentru a nu fi trimis pe front, I.Gh. Bănciulescu va pleca la Iași și se va angaja ca inspector la Poștă (poștașii nu erau concentrați), fiind mutat în diferite localități, printre care Botoșani, Caracal. În ultimul oraș, în martie 1945, director al poștei județene, descoperă în sediul instituției, o fostă bancă, o ușă secretă după care se aflau seifurile. Anunță prefectul și riscă să fie trimis pe front. Este salvat în extremis de un învățător care dorea să meargă pe front, atras de cele trei solde care se acordau; unitatea militară va fi bombardată peste o lună, supraviețuind doar trei oameni. În 1947, după ce familia devine chiriașă într-unul din apartamentele din propria casă de pe str. Turgheniev, va fi arestat. Capete de acuzare: protestele împotriva cenzurii presei și a corespondenței; ajutorul dat unor refugiați din Basarabia, care riscau să fie deportați în Uniunea Sovietică, pentru a deveni cetățeni ai comunei Dăbuleni (Dolj), unde arsese arhiva. Va fi condamnat la 5 ani și o zi de închisoare, ispășind în total 9 ani la Ploiești, Canal și Pitești. Pentru a se descurca, soția care trebuie să aibă grijă de fiii născuți în 1938 și 1945, se angajează ca oficianță la Poștă, iar apoi se mută la sora de la Lugoj. Din orașul de pe Timiș, din toamna lui 1952, se păstrează o fotografie de familie în care apare și tatăl, eliberat pentru o scurtă perioadă. Obișnuia să spună că tovarășii i-au strâns mâna ... la ușă, pentru a explica pierderea unghiilor. Eliberat, se va angaja din nou la Poștă, acolo unde soția era casieră, de unde se va pensiona. Printre prietenii săi s-au aflat editorul Romulus Cioflec, scriitorul Franyo Zoltan, Constantin Ticu Dumitrescu.

Urmașul

„În 1946 - eu însumi foarte tânăr, dar animat de optimism și de un val de viață nouă - eram directorul de studii al primei școli de gazetari sportivi din România. Predam un curs nepretențios care se chema «limbajul sportiv»”, scria Victor Bănciulescu, fostul elev al Liceului Piarist din Timișoara. Despre „ziaristul-enciclopedist” (sintagma îi aparține lui Cristian Țopescu), Dan Deșliu scria în prefața la volumul „Am dat mâna cu ei...” (1977): „Cam de vreo trei decenii - o viață de om - Victor Bănciulescu se numără printre cei mai serioși profesioniști ai gazetăriei și beletristicii sportive din România. (...) Pentru el a scrie o carte sau un articol despre sport și sportivi a însemnat întotdeauna, obligatoriu, necesar - a trăi faptele odată cu eroii lor.” În acea carte, V. Bănciulescu relatează întâlnirea sa din 1939, pe atunci ucenic la Fabrica de Tutun din Timișoara, cu maestrul strungar Jakob Weissmüller, care „se dădea drept rudă a celebrului Tarzan”. În 1940, va publica într-o revistă bucureșteană un articol în care afirma că Johnny Weissmüller se născuse în Freidorf, ulterior fiind terorizat de gândul că, tânăr ziarist, a fost victima unei mistificări. Știrea va fi confirmată abia în 1968 de Nikolaus Berwanger, autorul unui articol apărut în „Karpater Rundschau” din Brașov. Va publica un număr impresionant de cărți dedicate sportului: „Box - mică enciclopedie” (1981), „Orele astrale ale sportului”, „Acest straniu secol al sportului...” (1976), „Jocurile Olimpice de-a lungul veacurilor” (1964), „Olimpiadele albe” (1973), „Sport și artă”, ultima împreună cu Virgil Ludu etc. Un volum special este cel scris împreună cu Renée Bănciulescu-Cozadini, fiica pilotului Gheorghe Bănciulescu și a Aurorei, soția de origine spaniolă: „Și totuși voi mai zbura...” Aici vor descrie călătoria făcută pe urmele primului pilot din lume care a zburat cu proteze la ambele picioare, punctând încercarea nereușită a tatălui său de a-l declara inapt la examenul pentru școala de pilotaj, accidentul cauzat de efectuarea rutei Paris-București fără escală (12 septembrie 1926), soldat cu pierderea picioarelor (Rymarov, lângă Linz), revenirea rapidă în aviație și primirea Legiunii de Onoare în grad de cavaler (22 octombrie 1927), raidurile dintre 1933-1935 și pierderea vieții, la 37 ani, la Cairo, răpus fiind de gripa și febra tropicală.

„Copoi frontierelor“

În numărul din 20 octombrie 1943 al revistei „Veselia” din București, I. Gh. Bănciulescu publica un savuros articol intitulat „Altădată să fiu și eu de față sau fabricarea unui interview expres”, relatând un eveniment petrecut cu câțiva ani mai înainte. Astfel, pentru a-l întâmpina pe cunoscutul economist Victor Slăvescu, cel care reușise obținerea unui împrumut la Paris, o armată de ziaristi din Timișoara, inclusiv „copoi frontierelor” - cum erau denumiți redactorii regionali ai ziarelor bucureștene stabiliți în orașul de pe Bega merg la Velika Kikinda. Cum mai era destul timp până la sosirea Simplonului, pornesc la cumpărături și pentru a servi o gustărică. Pierd noțiunea timpului, iar trenul ajunge deja la Jimbolia. Ajung cu greu în micul oraș românesc de frontieră, dar trenul este în drum spre Timișoara. Sunt disperati și cineva are ideea salvatoare ca interviul să-l facă un coleg aflat în gara din Iosefin. Mai completează și ei și publică un interviu expres de la graniță, care este comentat câteva zile. Așteaptă cu înfrigurare o dezmințire, dar aceasta nu mai vine. Misterul se lămurește curând, V. Slăvescu oprind din nou la Timișoara, de această dată în drum spre capitala Franței. Acesta le va spune: „Măi băieți, nu v’am desmințit fiindcă am admirat ingeniozitatea voastră și felul cum ați adus-o din condei. Altă dată însă căutați să fiu și eu de față când îmi mai luați interviewuri.”

Federație cu sediu la Timișoara

Acum 75 de ani, în Buletinul Presei (anul I, nr. 2, noiembrie 1932), editat de Federația Generală a Presei din Provincie (F.G.P.P.), condusă de timișoreanul G.M. Ivanov, cu sediul în orașul de pe Bega (str. E. Ungureanu nr. 16), Ion Bănciulescu, membru în Comitetul de Direcție al F.G.P.P., făcea un scurt istoric al încercărilor de organizare a ziaristilor din afara Bucureștiului: 1913 - un prim congres, fără urmări practice, la Pitești; 4 septembrie 1921 - Iulian Borș, gazetar din Turnu Severin, convoacă un congres care pune bazele „Asociației generale a ziaristilor profesioniști din provincie”, organism condus de Richard Franasovici, fost ministru, președinte de onoare, Ion Bănciulescu etc.; urmează congresele de la București (1922), Râmnicu Sărat (1923), Cernăuți (1924), Timișoara (1925) și Turnu Severin (1926); 1927-1932 - o stagnare a activității; 1932 - prin eforturile lui Virgil Molin, fostul gazetar timișorean stabilit la Craiova, are loc congresul de la Galați, aici hotărându-se mutarea sediului Federației la Timișoara, cu transformarea în persoană morală juridică cu denumirea de „Sindicatul ziaristilor profesioniști și corespondenți din România” și aderarea la F.G.P.P. - numărul membrilor era de 260. În octombrie 1932, timișorenii G.M. Ivanov, P. Șerbescu, directorul ziarului „Unirea Română” („primul cotidian românesc cu totul independent al Banatului”, apărut la 28 mai 1931, cu aluzie la ziarele de partid), I. Bănciulescu și V. Molin participă la Serbarea presei din Basarabia. În Timișoara apăreau 84 de periodice, din care 24 de ziare (8 în română), 50 de reviste (14 în română).